Максим Танк

Наднарочанські сосни

Перекладач: Микола Бажан

Джерело: З книги: Микола Бажан. Твори у чотирьох томах. Том III. Перекладі. К.:Дніпро, 1975

* * *

Раніш за всіх присниться півням день,
Але ніхто не йме їм віри,
Лише стара матуся, їх зачувши,
Прокинеться
і коцюбу розбудить,
У припічку роздмухає вогонь,
Хліб перехрестить, покладе на стіл.
А потім череда хмаринок
Затеплиться, мов жайворова пісня,
І чорногуз — цей вартовий села —
Сягне до сонця дзьобом,
покуштує
Та й передасть побавитись малятам,
Аж доки з їхнього кубла воно
Не звалиться униз
на призьбу хати
І не розсиплеться бджолиним передзвоном,
Клепанням кіс
і дзенькотом корчажки.
Цікаво, чи так само сонце сходить
І зараз на Пількавщині моїй?

* * *

Цілий тиждень
Бджоли і джмелі
Підпалювали суцвіття конюшини.
І ось воно спалахнуло
І розгорілося так,
Аж треба було
Бігти з косами, з граблями,
Щоб вогонь часом не перекинувсь
На оселі.

Тепер вечорами,
Докіль полум'я це не звеземо,
Копи тліють вечірньою зорею,
Тепляться світляками,
Стрекочуть кониками,
Дзвенять дівочим сміхом,
Що його вночі,
Наче зірку летючу,
Нелегко знайти
У цій п'яній, як сон,
Небезпечній, як порох сухий,
Конюшині.

* * *

Треба бодай раз на рік
Пройти босоніж борозною за плугом,
Щоб одновити
Свій давній зв'язок зріднею,-
Землею, камінням, травою.

Треба бодай раз на рік
Зайти до крамниці іграшок,
Щоб пригадати,
Який був сам ти спозадавна,

Щоб придбати дарунок малюкові,
Бо хтозна,-
Може, за твою ракету копійчану
Колись він людству подарує
Галактику щастя.

Треба бодай раз на рік
Прийти на цвинтар,
Щоб переконатись,
Що тебе не навічно приписано
До цієї зеленої планети,
Наче до якоїсь посади.
Адже ж навіть ті,
Що спочили під епітафіями мармуровими,
Під бронзою реквієму,
В тріумфі вінків і промов,
Якщо по собі
Не залишили доброї пам'яті,-
Були випадковими тільки
Перехожими.

* * *

Вітер зустрічний
Стьобає коня батогом по очах,
А кінь іде, хитаючись,
Між голоблею зі спонуки,
Між голоблею із розпуки,-
На бездоріжжя.
Віз рипить і кахикає,
Промерзши на ночівлі.
Колеса, напившись
З вересневих калюж,
Мляво скриплять
Під гармонію спиць.

А слідом чвалає
Циган старий і озирається:
Коли б не вернули його
До ночей під стріхою,
До їдла з печі,
До сонця електричного,
Почепленого над столом
На дроті,
Немов на оброті мотузяній,
До води неживої з труб,
До невістки, що приворожила
Його сина і підпаска-внука
І не пустила їх
Вкупі з ним мандрувати по світу,
Навіщувавши старому
Крик гайвороння на роздоріжжі
І самоту.

* * *

Під ялівцем прилігши,
Сховавши голову під мухомором,
А ноги — в дерезі,
А руки простягнувши
Поміж коріння сосон,
Так зливсь я з мохом,
З вересом та глицею,
Що навіть лісуни-чарівники
Не спостерегли мене,
І я почути зміг
Ті розповіді про людей,
Що їх вони
Своїм оповідають дітям,
Почути, що людина —
Це рідна їм істота,

Та вона, їх зрадивши колись,
Не любить признаватися
У цьому.

* * *

Вони хитаються —
З обпаленими кронами,
З облитими живицею
Ранами від куль.
За ясної години
Аж на західний берег Нарочі
Убрід переносять сонце,
Допомагають рибалкам
Тягнути обтяжений невід;
А вечорами
Співають з піонерами
І стрибають через вогонь.

У буревій —
З долоні в долоню
Своїх покручених
І гудзуватих рук-гілок
Перекидають
Розблискані
Хмари і грім.
Був би я навіть глухий,-
Між тисяч інших сосон
Відрізнив би їх гомін;
Був би я навіть сліпий,-
Обійнявши чи поцілувавши,
Їх упізнав би.

* * *

Мені здалось, що ти на мене кличеш,
Але насправді був це голос вітру,
Не голос вітру — зляканої пташки,
Не зляканої пташки — сонних віт,
Не сонних віт, а крапельки роси,
Не крапельки роси, а дальньої луни...

Проте однаково щодня
Повз вікна я твої проходжу,
Щоб знов його бодай би раз почуть.

* * *

Найнезабутніші сни
Снились мені під стріхою
Твоїх шорстких долонь.
(Пробач за такий вигадливий
Початок освідчення).

Твої уста були
На всі рани
Цілющими зелами,
Хоч часом вертався до них я,
Не годен на спомин.
(Пробач мені і цей гріх,
Як пробачала раніше).
Жодне багаття так мене
Не вертало до життя,
Як тепло твоєї пісні,
Біля якого завше
Грію замерзлі руки свої.
(Пробач, що своїм безтямним життям
Я так часто тебе непокою).

* * *

Починається осінь — не тоді, коли синій
Сіверко лізе за пазуху в тебе ховатися,
Коли на рокиті дзвенять неводи павутиння
І житня стерня їжаком починає штрикатися,
А тоді, коли вирій над круговидами дальніми
Осяється сонця променями прощальними
І звиснуть два грона на горобині похилій
Дарунком весільним тій дівчині милій,
За якою не раз ти колись побивавсь на вечірках,
А нині — ти чуєш? — кричать не для тебе: — Гірко!..

* * *

Я знов до споминів вдаюся,
Щоб хоч відтак побачити тебе,
Почути, мов луну далеку,
І обійнять, мов шум весінній вітру.
Аж сумнівом проймаюсь я,
Чи справді ти була,
Хоча іще живуть у нашім домі
І сходи, по яких ти пташкою злітала,
І двері, торгані тобою,
І — достеменні, найвірніші свідки —
Мої руки, що допомагали роздягатись,
Краяти хліб, розпалювати вогонь,
І листок календаря, в якому написано,
Що день вже почав навесні прибувати,
Проте для мене загадкою є:
Як водночас
Спромоглась прибувати і ніч?

* * *

Щоб день нудливо не минав,
Почну, як то чинили класики,
Писать про цвіт мурав-отав,
Рясні сади й бджолині пасіки.

Тоді ущухне гнівний дух
Покривджених богів і нитиків,
І стануть милі всі навкруг —
Сусіди, і знайомі, й критики.

Проте, лише узрівши враз
Їх, сповнених пихи здубілої,-
Проймає лірику сарказм
І геть руйнується ідилія.

Знов дзвонить телефон. Дзвінки
Гримлять без ласки і пробачення.
— Ти ще живеш, сякий-такий?
Ну, до приємного побачення.

* * *

Сльота зліта,
Сльота спада.
— Це хмари плачуть, звисши нижче?
— Ні, це моя душа рида
На ваших Лідзіц попелищах.

За вбитими журби не пригасить,-
Нема їй забуття і краю.
Тривожно їхній попіл шелестить.
Я чую це.
Я знаю.

Минає час,— іще палкіш пече
Цей попіл серце. Він пече довіку.
А дощ осінній — сльози із очей,
Краплин засмучена музи?ка.

1966-1970